

Григор'єва Валентина Борисівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри рисунка, живопису та архітектурної графіки

Одеської державної академії будівництва та архітектури

ORCID ID: 0000-0003-3874-5617

Grigorjeva1624@odaba.edu.ua

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ НА ФОРМУВАННЯ КОМПОЗИЦІЙНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Стаття присвячена впливу інноваційних методик навчання на формування композиційного мислення майбутніх дизайнерів. Мета статті на основі теоретичного аналізу та експериментального дослідження визначити ефективні методи та педагогічні засади формування і розвитку композиційного мислення як головної компетенції майбутнього фахівця; виявити рівні сформованості композиційного мислення в системі професійної підготовки; розробити та апробувати методу формування послідовної композиційної діяльності студентів-дизайнерів щодо вивчення загальних законів теорії і практики композиції, використовуючи евристичні та інноваційні методи навчання. Процес формування композиційних здібностей припускає єдність різних методичних підходів, натомість із різним ступенем співвідношення навчальної та творчої діяльності на різних етапах як художньої так і проектної діяльності. Навчання передбачає серйозне вивчення теоретичних та практичних засад композиції, вичленення формальної сторони побудови композиційної форми, оволодіння навичками композиційної діяльності на прикладі спрощених зразків складної структури, доведення цієї форми до геометричних силуетів. Усвідомленні дії повинні бути спрямовані насамперед на вирішення суто композиційних категорій, що властиві процесу композиційного мислення, незалежно від жанру, теми, стилістичного напрямку художнього твору чи дизайнерського проекту (рівновага, композиційний центр, композиційна схема, підпорядкування другорядних елементів композиції композиційному центру, ритм і таке інше). Наукова новизна: розкрито педагогічні засади формування композиційного мислення студентів-дизайнерів та дидактичні принципи їх навчання; виявлено рівні сформованості композиційного мислення в системі професійної підготовки; розроблено та апробовано експериментальну методу формування композиційного мислення студентів інноваційними засобами. Практична значущість полягає у можливості використання результатів дослідження при розробці та вдосконаленні програм і методик формування композиційного мислення інноваційними засобами навчання в художній підготовці дизайнерів, на творчих факультетах художніх вишів та коледжів, в системі перепідготовки викладачів шкіл.

Ключові слова: композиційне мислення, закони композиції, інноваційні методики навчання, дизайнерська освіта.

Hryhorieva Valentyna. THE IMPACT OF INNOVATIVE TEACHING METHODS ON THE FORMATION OF COMPOSITIONAL THINKING IN FUTURE DESIGNERS

The article examines the impact of innovative teaching methods on the formation of compositional thinking in future designers. Based on theoretical analysis and experimental research, the study aims to identify effective methods and pedagogical principles for developing compositional thinking as a core competence of a future specialist. The research identifies the levels of compositional thinking proficiency within the professional training system. Furthermore, it develops and tests a methodology for forming sequential compositional activities among design students, focusing on the general laws of composition theory and practice through heuristic and innovative teaching methods. The process of developing compositional abilities presupposes a synthesis of various methodological approaches, with varying ratios of educational and creative activities at different stages of artistic and project-based work. The training involves an in-depth study of the theoretical and practical foundations of composition, isolation of the formal aspects of compositional form construction, and mastery of compositional skills using simplified models of complex structures reduced to geometric silhouettes. Conscious actions should primarily be directed toward addressing purely compositional categories inherent in the process of compositional thinking,

regardless of genre, theme, or stylistic direction of an artwork or design project (e.g., balance, compositional center, compositional scheme, subordination of secondary elements to the center, rhythm, etc.). Scientific Novelty: the pedagogical foundations for developing the compositional thinking of design students and the didactic principles of their instruction have been revealed; the levels of compositional thinking formation within the professional training system have been identified; an experimental methodology for fostering students' compositional thinking through innovative tools has been developed and tested. Practical Significance: the findings can be applied to develop and enhance curricula and methods for building compositional thinking using innovative teaching tools in the artistic training of designers, within creative faculties of art universities and colleges, and in the system of teacher retraining.

Key words: *compositional thinking, laws of composition, innovative teaching methods, design education.*

Вступ. Проблема інновацій в освітній системі актуалізувалася після набуття Україною незалежності і обумовлена новими соціально-економічними перетвореннями, необхідністю докорінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу та потребою підготовки нової плеяди науково-педагогічних та педагогічних кадрів; посиленням тенденції гуманітаризації змісту освіти. З'явилися нові виклики сучасності: воєнний стан, змішана форма навчання у школах, коледжах та ЗВО, які вплинули на якість професійної підготовки викладачів, їх спроможність забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації творчого потенціалу студентів, так і на самих студентів, що стало серйозним іспитом для мистецької освіти. Необхідність впровадження інновацій в навчальний процес стали актуальним і необхідним чинником подальшого збереження традиційної спадщини української мистецької освіти і розробка нових педагогічних технологій розкриття і формування особистих творчих здібностей майбутніх фахівців.

Знаходячись п'ятий рік у воєнному стані, мистецька освіта потребує безперервного вдосконалення методів формування композиційного мислення студентів на принципово новій основі, в умовах не тільки цілеспрямованого педагогічного керівництва, але і за умов дистанційного навчання. Актуальність дослідження визначається концептуальними положеннями теорії художнього виховання – формування творчих здібностей молоді в процесі розумової та практичної діяльності, необхідністю розробки змісту та нових форм художньої підготовки

студентів спеціальності 022 «Дизайн», оновленням методів навчання основам мистецтва, зокрема композиції.

Процес формування композиційних здібностей припускає єдність різних методичних підходів, натомість із різним ступенем співвідношення навчальної та творчої діяльності на різних етапах як художньої так і проєктної діяльності. Початковий етап навчання передбачає серйозне вивчення теоретичних та практичних засад композиції, вичленення формальної сторони побудови композиційної форми, оволодіння навичками композиційної діяльності на прикладі спрощених зразків складної структури, доведення цієї форми до геометричних силуетів. Усвідомленні дії повинні бути спрямовані насамперед на вирішення суто композиційних категорій, що властиві процесу композиційного мислення, незалежно від жанру, теми, стилістичного напрямку художнього твору чи дизайнерського проєкту (рівновага, композиційний центр, композиційна схема, підпорядкування другорядних елементів композиції композиційному центру, ритм і таке інше). На жаль, дійсний стан формування композиційного мислення студентів залишає бажати більшого.

Аналіз незначної кількості науково-методичної літератури щодо розвитку композиційного мислення студентів творчого фаху та його впливу на формування гнучких навичок композиційної діяльності в проєктній роботі, гостра потреба у вихованні особистості сучасного фахівця, здатного адаптуватися до нових технологій та викликів ринку праці зумовили вибір теми дослідження «Вплив інноваційних методик навчання на формування композиційного мислення майбутніх дизайнерів».

Мета статті. На основі теоретичного аналізу та експериментального дослідження проаналізувати педагогічні умови формування композиційного мислення студентів дизайнерської спеціальності інноваційними засобами навчання. **Завдання дослідження:** розкрити педагогічні засади формування композиційного мислення та дидактичні принципи навчання студентів; виявити рівні сформованості композиційного мислення в системі професійної підготовки студентів Архітектурно – художнього інституту Одеської державної академії будівництва та архітектури; розробити методіку формування композиційного мислення студентів інноваційними засобами.

Методи дослідження:

– теоретичні: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури з філософії, психології, педагогіки, теорії образотворчого мистецтва, архітектури та дизайну; теорії і методики композиції; вивчення робочих та варіативних програм з дисциплін художньої підготовки архітекторів, дизайнерів; вивчення досвіду викладання спеціальних дисциплін в Архітектурно-художньому інституті ОДАБА; прогнозування та моделювання навчального процесу;

– емпіричні: педагогічні спостереження та експериментальні дослідження, аналіз навчальних та творчих робіт студентів-дизайнерів.

Наукова новизна: розкрито педагогічні засади формування композиційного мислення студентів-дизайнерів та дидактичні принципи їх навчання; виявлено рівні сформованості композиційного мислення в системі професійної підготовки; розроблено та апробовано експериментальну методіку формування композиційного мислення студентів інноваційними засобами.

Практична значущість полягає у можливості використання результатів дослідження при розробці та вдосконаленні програм і методики формування композиційного мислення інноваційними засобами навчання в художній підготовці дизайнерів, на творчих факультетах художніх вишів та коледжів, в системі перепідготовки викладачів шкіл.

Аналізуючи останні публікації [2; 3; 4; 5; 6; 7; 9; 11; 12], щодо інновацій в навчальному процесі слід відмітити, що проблема формування композиційного мислення митців розглянута в роботах Шевнюк О.Л. (2025); поєднання академічної художньої практики з цифровими інструментами через проектно-орієнтовне та змішане навчання вивчали Малезик Ю.М. (2022), Пічкур (2020), Басанець Ю.П. (2023, 2025), Осипчук М.В. (2025) та інші дослідники. Важливим для нашого дослідження стали роботи Мироненко В.О., Гіріна Р.Л. (2025) про особливості сприйняття традиційних методик навчання новим поколінням студентів за когнітивними практиками, візуальною чутливістю та критичним аналізом візуального педагогічного матеріалу.

Результати. В Законі України «Про освіту» зазначається, що метою повної загальної освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності. Ця мета реалізується і через мистецьку освіту, яка перебуває в періоді реформування і оновлення [1].

Концептуальними засадами дослідження є науково-методичні розробки вітчизняних та закордонних вчених-педагогів, художників і дизайнерів, які розглядають особливості інноваційної освіти, її педагогічні принципи і вимоги до викладача. Незважаючи на світові тенденції мистецької освіти, розвиток мистецької освіти в Україні стикається з низкою викликів. Одним із головних є брак фінансових ресурсів при воєнному стані для розвитку мистецької освіти. Окрім того, традиційний підхід до мистецької освіти в Україні тривалий час був орієнтований на оволодіння техніками й навичками, а не на творчість та інновації. Такий підхід не відповідає потребам сучасного світу, який вимагає від митців уміння мислити творчо та інноваційно [10; 14; 15]. «Інноваційна

педагогіка» (лат. Innovation – оновлення, зміна) – навчальна та освітня діяльність, яка зорієнтована на нові форми організації освітнього процесу та його управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки різні сфери художньої діяльності, а і засоби, форми і методи взаємодії викладачів і студентів.

«Інноваційні засоби навчання» – мультимедійні технології, такі як інтерактивні дошки, віртуальна реальність та штучний інтелект, що створюють інтерактивні навчальні середовища; інтернет – технології, що забезпечують доступ до електронних посібників, онлайн – курсів та ресурсів; змішане навчання та хмарні технології для гнучкого доступу до навчальних матеріалів. На жаль, багато з цих засобів відсутні в сучасному педагогічному просторі багатьох ЗВО.

У роботі австралійського дослідника Р. Тюдора (2008) зазначено, що новітні стратегії навчання слід розробляти так, щоб вони стимулювали творчі запитання та заохочували до креативної діяльності, сприяючи тому, щоб студенти відчували себе творчими і діяли відповідно у певній сфері. Це, своєю чергою, формує основу професійного досвіду та внутрішньо вмотивованої творчості [17]. У контексті інноваційної освіти зовсім іншого смислу набувають вимоги до особистості викладача. Інноваційне оновлення педагогічної системи має забезпечити зростання особистісного потенціалу як студентів, так і викладачів, сприяти їхньому самовдосконаленню, вираженню індивідуальності.

Формування системи спеціальних знань з теорії композиції виступає основою формування та розвитку мислення майбутніх дизайнерів. Композиційне мислення є різновидом художнього мислення і виражається в таких операціях: порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація, абстрагування, конкретизація. Композиційне мислення визначається трьома взаємопов'язаними і взаємообумовленими факторами: сприйманням природи, структурною організацією задуму та образотворчими засобами композиції, що створюється.

Процес композиційного мислення можна охарактеризувати як рух візуального мислення до створення художнього цілого, в якому взаємопов'язані компоненти природи і зображення.

Теорія поетапного формування композиційного мислення дозволила припустити, що система вправ щодо вивчення загальних законів композиції може слугувати ефективним способом оволодіння майбутніми дизайнерами методикою креативного мислення. У теоретичній літературі з питань композиційного мислення в художній практиці найбільш важливим та суперечливим є питання щодо законів композиції, за якими формуються практичні навички. Серед науковців і методистів дизайнерської освіти досі існують протилежні думки щодо кількості і змісту законів, принципів і засобів композиції Нам вважається логічним розгляд цього питання в працях Ф.В. Ковальова, який визначав сутність загальних законів композиції принципами формоутворення (закон цілісності, закон пропорцій, закон симетрії, закон ритму, закон виділення головного в цілому) [8].

На початку дослідження були виявлені рівні знань майбутніх дизайнерів загальних законів композиції. Для цього було розроблено 3 варіанти запитань щодо сутності понять композиційної термінології («композиція», «структура», «конструкція», «принципи формоутворення», «закони композиції» і т. ін.). Одержані дані засвідчили, що систематично вивчають основні положення композиції лише 13% студентів, тому теоретичний рівень виявився низьким: 25,5% від загальної кількості студентів. Практичні завдання подавалися в логічній послідовності створення композиції і визначали рівень композиційного мислення студентів 1-го і 2-го курсів. Наприклад: у **першому** завданні студенти повинні були виконати графічну композицію з 4-х силуетних геометричних фігур (куб, коло, трикутник і циліндр) на форматі А-4 у трьох світлотних відношеннях (білий, сірий і чорний). Мета цього завдання – визначити відчуття студентів до рівноваги формату. **Друге** завдання вимагало

показати особисте відчуття ритму в заданому форматі: на форматі А-4 треба було виконати ритмічну композицію з графічними елементами (крапка, лінія, плями різного розміру, штрихи тощо). У **третьому** завданні визначався рівень бачення загального світлотного ладу зображення: на форматі А-4 олівцем треба було виконати композицію натюрморту за уявленням (3–4 предмета і драперія) у повному світлотному діапазоні, тобто із залученням світлотних плям від білого до чорного. Матеріалом виконання всіх завдань був олівець. За результатом цих завдань визначався рівень композиційного мислення у створенні художнього образу та розуміння головних законів організації картинного простору (формату).

Отримані результати дозволили дійти таких висновків: у більшості студентів (63%) не були сформованими навички композиційного мислення; в них були відсутні знання про методичну послідовність у роботі над ескізом; первісний задум залишався без змін; студенти здебільшого (56%) не знали загальних законів композиції, прийомів та засобів виразу; працювали методом випробувань та помилок. За результатами аналізу практичних завдань та студентських робіт останніх років нами були визначені критерії композиційного мислення в художній підготовці майбутніх фахівців: структурна організація формату (рівновага, баланс), використання загальних законів композиції для створення цілісного образу, креативність і самостійність. За основними критеріями було визначено й охарактеризовано 3 рівні сформованості композиційного мислення у студентів: високий, середній і низький.

У результаті узагальнення одержаних даних було визначено причини недостатнього рівня сформованості композиційного мислення. Серед них є наступні фактори: спрямованість навчання лише на формування практичних навичок та відсутність теоретичних знань; використання лише традиційних методів навчання. На жаль, виявився дуже важливий чинник такого стану як не бажання викладачів змінювати старі методи навчання [13; 16; 18].

За результатами аналізу експериментальних даних було розроблено: систему вправ щодо вивчення загальних законів композиції для майбутніх дизайнерів; методика навчання з використанням інноваційних (евристичних) методів навчання; наочні засоби навчання.

Вивчення загальних законів композиції визначило зміст системи вправ, що будувалася на методично пов'язаних завданнях із формалізованими елементами (лінія, пляма, геометричні фігури) від простих до більш складних, від чорно-білих до кольорових, оскільки аналіз результатів композиційного мислення студентів засвідчив, що розвиток композиційного мислення відбувається більш швидкими темпами в процесі вирішування абстрактних завдань. Питання змісту не враховувалося в експериментальних вправах з композиції. Запропонована система складалася із вступних лекцій та підготовчих, короткочасно-тренувальних, діяльнісно-творчих вправ, кожна з яких передбачала свою мету і завдання. Система вправ щодо вивчення загальних законів композиції складалася із 3-х взаємопов'язаних етапів: лінійно-площинне, світлотне та кольорове рішення. Абстрагуючись від змістової сторони теми, студенти виконували вправи лише з акцентом на композиційні прийоми. Композиційні закономірності, що були опановані студентами, закріплювалися в методично послідовній роботі над ескізами натюрморту, пейзажу та інтер'єру. На цьому етапі використовувалися інноваційні методи навчання (метод мозкового штурму, емпатії, рефлексії, гірлянди асоціацій і т. ін.).

Інтерактивне навчання сприяло формуванню у студентів комплексу практичних навичок та вмій в атмосфері співробітництва й взаємодії. Інновації в навчанні сприяли розвитку у майбутніх дизайнерів соціальної компетенції: умій роздумувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, спостерігати, критично оцінювати ситуації, дискутувати, аргументувати власні думки, приймати виважені рішення, спілкуватись у малих та великих групах; розвивати навички оволодіння засобами самостійного

отримання та опрацювання інформації з різноманітних джерел, проведення самостійних досліджень, залучення програм із штучним інтелектом; навички ефективної комунікації, участі у груповій роботі та відповідальності за результати спільної діяльності, оцінювання власних дій та можливостей, розвиток творчих та креативних ідей. Безперечно, організація інноваційного навчання суттєво складніша, ніж традиційного, але його освітні результати були значно вищі. В процесі експерименту використовувалися інноваційні технології. До інноваційних мистецько-педагогічних технологій відносяться: креативна технологія творчого розвитку студентів дизайнерської спеціальності, що спрямована на забезпечення ефективності процесу формування цілісної творчої особистості. Пропонувалася наступна структура креативності: інтерес до парадоксів; схильність до сумнівів; почуття новизни; гострота думки; творча уява; інтуїція; естетичне почуття краси; дотепність; здатність відкривати аналогії; сміливість і незалежність суджень; самокритичність; логічна суворість; здатність користуватися різними формами доказів та ін.

Можна зробити такі висновки, що для формування композиційного мислення студентів позитивними умовами стали: 1) помітна зміна технічних можливостей роботи з тоном і кольором, розширення діапазону виконання завдань як вручну так і в цифрових програмах; 2) використання інноваційних методик навчання та вправ з різними матеріалами – монотипія, граттаж, колаж і т.і.; 3) знайомство з різними композиційними прийомами в короткострокових вправах, а потім закріплювати початкові навички у жанрових композиціях та дизайнерських проектах.

На етапі (творча діяльність) навички композиційної діяльності вдосконалювалися в самостійній творчій композиції, водночас реалізувався принцип єдності змісту композиції та її форми. Відтепер композиційні дії студентів спрямовувалися на вирішення *образної характеристики музичного або літературного уривку; трансформацію*

композиційних прийомів відомих художників та дизайнерів у самостійному ескізі; образотворчий аналіз випадково розміщених кольорових плям з метою створення композицій,- що були «підказані» фантазією (дисципліни: «Основи композиції», «Стилізація», «Композиція в дизайні»).

Педагогічними умовами формування композиційного мислення в результаті виконання вправ виступили: свідомий підхід студентів до виконання чітко визначених дидактичних завдань, що вимагаються кожною серією вправ; адекватний відбір теоретичного матеріалу та його методичне оформлення; ступінь різноманітності вправ за їх видами, змістом, формами та прийомами звернення до попереднього матеріалу, використання «інноваційної педагогіки» та «інноваційних засобів навчання».

Аналіз підсумкових робіт студентів щодо виконання самостійно-творчої композиції з тем: «Абстрактна композиція», «Створення логотипу», «Архітектурна фантазія» дозволили дійти висновку, що різноманітність інноваційних методів навчання значно підвищила пізнавальну активність, сприяла розвитку фантазії, емоційної чутливості та композиційного мислення студентів загалом. Найменші зміни відбулися за критерієм використання образотворчих засобів у композиції, що створювалася, оскільки діапазон засобів, що використовуються студентами, знаходився тільки в рамках реалістичного мистецтва. Застосування ШІ в навчальному процесі поки залишається лише експериментом.

Висновки. Дослідження показали, що проблема формування композиційного мислення майбутніх дизайнерів із залученням інноваційних методик має комплексний характер. Впровадження новітніх педагогічних технологій в освітній процес розкриває кризовий стан педагогічного колективу, який має лише одну професійну освіту: або художню або технічну, що негативно впливає на оновлення методичного процесу навчання в дизайнерській освіті.

Вивчення програмних та методичних документів мистецької освіти, анкетування

та виконання студентами спеціально розроблених вправ щодо загальних законів композиції, засвідчило відірваність теоретичного матеріалу від практичної композиційної діяльності, в процесі якої ігнорується озброєння студентів стрункою системою наукових знань та формування у них гнучких професійних умінь та навичок. В ході експерименту було виявлено залежність між систематичним розвитком розумових операцій студентів та процесом формування композиційної діяльності загалом. Розвиток розумових дій різного порядку визначає характер та рівень композиційного мислення, що в свою чергу, обумовлює професійну підготовку студентів та характеризується самостійністю, оригінальністю, асоціативністю, образністю та уявою.

За результатами експерименту були визначені вихідні рівні сформованості композиційного мислення у студентів. Високий рівень сформованості характеризувався художнім сприйманням і образним уявленням природи, наявністю постійної апперцепції, емоційної чутливості, вільним володінням теоретичними закономірностями і адекватним використанням образотворчих засобів. Середній рівень сформованості композиційного мислення виступав у низькій емоційній чутливості, складності

у використанні прийомів і засобів композиції. Для низького рівня була властива пасивність мислення, шаблонне використання образотворчих засобів, наявність штампів.

За даними дослідження було визначено ефективні (інноваційні) умови формування композиційного мислення: за допомогою системи спеціальних вправ щодо вивчення загальних законів композиції; використання теоретичних знань, заснованих на практичному досвіді; застосування у навчальному процесі інноваційних методів та технологій навчання.

Перспективу дослідження вбачаємо в подальшому вивченні можливостей формування композиційного мислення студентів дизайнерської спеціальності інноваційними засобами навчання з більш широким залученням ІІІ в навчальний процес. Необхідно здійснити комплекс заходів з переорієнтації педагогічної свідомості щодо безальтернативності інноваційного навчання та цифровізації; розробити дидактико-методичне забезпечення інноваційного навчання, реалізувавши його ідеї в новому поколінні підручників, навчальних і методичних посібників; запровадити систему матеріального стимулювання викладачів, які активно реалізують ідеї інноваційного навчання у своїй практичній діяльності.

Література:

1. Басанець Ю. П., Осипчук М. В. Синтез образотворчого мистецтва та цифрових технологій у дизайнерській освіті. *Мистецька освіта та розвиток творчої особистості*. 2025. № 3. DOI: <https://doi.org/10.32782/ART/2025-3-3>
2. Білгородська О. Є. The research-practice method in academic drawing and graphic arts training for architects. *Мистецтво та освіта*. 2025. № 1 (115). С. 48–55. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-1\(115\)-48-55](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-1(115)-48-55)
3. Григор'єва В. Б., Білгородська О. Є., Недошитко О. М., Кучеренко К. П. *Основи формальної композиції* : навч. посіб. 2-ге вид. Одеса : Астропринт, 2023. 120 с.
4. Григор'єва В. Б., Поронік Е. Г., Споденюк С. І. Композиционная компетентность в архитектурно-художественном образовании. *Сучасні проблеми та перспективні напрямки інноваційного розвитку міста* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса : ОДАБА, 2019. С. 116–118.
5. Григор'єва В. Б., Поронік Е. Г., Споденюк С. І. Process of teaching artistic composition in architectural education. *Проблеми теорії і історії архітектури України* : сб. науч. тр. Одесса, 2019. Вып. 19. С. 320–326.
6. Григор'єва В. Б., Тюрікова О. М., Білгородська О. Є. та ін. Оптимізація викладання спеціальних дисциплін творчого циклу в умовах сучасних викликів та обмежень воєнного положення в Україні. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*. 2025. Vol. 17, № 2. С. 245–253.
7. Ковальов Ф. В. *Золотий перетин у живопису* : навч. посіб. для художників. Київ : Вища школа, 1989. 114 с.

8. Кузнецова О. В. *Інтерактивні технології в освіті: методи та засоби*. Київ : Освітня агенція, 2018. 256 с.
9. Мироненко В. О., Гірін Р. Л. Від візуального досвіду до критичного мислення: принципи викладання фотокомпозиції студентам покоління зумерів. *Мистецька освіта та розвиток творчої особистості*. 2025. № 3. DOI: <https://doi.org/10.32782/ART/2025-3-8>
10. Падалка Г. М. *Педагогіка мистецтва: (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)* : монографія. Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
11. Перепелиця О. В. Цифрова грамотність як виклик для підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців. *Збірник тез доповідей 78-ї науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу ОДАБА*. Одеса : ОДАБА, 2022. С. 121.
12. Пічкур М. О., Сотська Г. І., Демченко І. І. та ін. Митець інформаційного покоління: академічна і цифрова парадигма образотворчої підготовки у вищій школі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 79, № 5. С. 296–312. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.2927>
13. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/> (дата звернення: 05.02.2026).
14. Санніков Є. В. Міждисциплінарний підхід до інтеграції штучного інтелекту в мистецьку освіту: проблеми та шляхи їх вирішення. *Сучасні технології в мистецькій освіті* : матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації. Львів ; Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 29–32.
15. Тінькова Д. С. Цифрове мистецтво як інструмент розвитку творчості у педагогічній освіті. *Педагогічні та мистецькі технології*. 2024. № 1. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/pmp/article/view/549>
16. Шевнюк О. Л. Пропедевтичне вивчення композиції у вищих навчальних закладах як основа формування професійного мислення митців. *Мистецтво та освіта*. 2025. № 4 (118). С. 32–35. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-4\(118\)-32-35](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-4(118)-32-35)
17. Malezhyk Y., Churikova O. Contemporary art as a tool for dialogue between different cultures in the training of art students. *Synergy of Science, Technology, and Innovation* : Proceedings of the International Scientific Conference. Amsterdam : Bookmundo, 2025. P. 70–73.
18. Tudor R. The Pedagogy of Creativity: Understanding higher order capability development in design and arts education. *Proceedings of the 4th International Barcelona Conference on Higher Education*. 2008. Vol. 4. URL: core.ac.uk (дата звернення: 17.05.2025).

References:

1. Basanets, Yu. P., & Osypchuk, M. V. (2025). Syntez obrazotvorchoho mystetstva ta tsyfrovyykh tekhnolohii u dyzainerskii osviti [Synthesis of fine arts and digital technologies in design education]. *Mystetska osvita ta rozvytok tvorchoi osobystosti [Art Education and Development of Creative Personality]*, (3). [in Ukrainian].
2. Bilgorodska, O. Ye. (2025). The research-practice method in academic drawing and graphic arts training for architects. *Mystetsvo ta osvita [Art and Education]*, (1), 48–55.
3. Grygorjeva, V. B., Bilgorodska, O. Ye., Nedoshytko, O. M., & Kucherenko, K. P. (2023). *Osnovy formalnoi kompozitsii [Fundamentals of formal composition]* (2nd ed.). Odesa: Astroprint [in Ukrainian].
4. Grygorjeva, V. B., Poronik, E. H., & Spodeniuk, S. I. (2019). Process of teaching artistic composition in architectural education. *Problemy teorii i istorii arkhitektury Ukrainy [Problems of Theory and History of Architecture of Ukraine]*, (19), 320–326.
5. Grygorjeva, V. B., Poronik, E. G., & Spodeniuk, S. I. (2019). Kompozitsionnaia kompetentnost v arkhitekturno-khudozhestvennom obrazovanii [Compositional competence in architectural and artistic education]. *Suchasni problemy ta perspektyvni napriamky innovatsiinoho rozvytku mista [Modern Problems and Perspective Directions of Innovative Development of the City]* (pp. 116–118). Odesa: OSACE
6. Grygorjeva, V. B., Turikova, O. M., Bilgorodska, O. Ye., Sapunova, M. Yu., & Davydiuk, Ya. (2023). Optimisation of teaching special disciplines of the creative cycle in the context of modern challenges and restrictions of martial law in Ukraine. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 17(2), 245–253.
7. Kovalyov, F. V. (1989). *Zoloty peretyn u zhyvopysu [The golden ratio in painting]*. Kyiv: Vyscha shkola [in Ukrainian].
8. Kuznietsova, O. V. (2018). *Interaktyvni tekhnolohii v osviti: metody ta zasoby [Interactive technologies in education: methods and tools]*. Kyiv: Osvitnia ahentsiia [in Ukrainian].
9. Law of Ukraine. (2017). *Pro osvitu [On Education]* (No. 2145-VIII). Retrieved February 5, 2025, from <https://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/> [in Ukrainian].
10. Malezhyk, Y., & Churikova, O. (2025). Contemporary art as a tool for dialogue between different cultures in the training of art students. *Synergy of Science, Technology, and Innovation: Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 70–73). Amsterdam: Bookmundo.

11. Myronenko, V. O., & Hirin, R. L. (2025). Vid vizualnoho dosvidu do krytychnoho myslennia: pryntsyipy vykladannia fotokompozytsii studentam pokolinnia zumeriv [From visual experience to critical thinking: principles of teaching photo composition to Zoomer students]. *Mystetska osvita ta rozvytok tvorchoi osobystosti [Art Education and Development of Creative Personality]*, (3). [in Ukrainian].

12. Padalka, H. M. (2008). *Pedahohika mystetstva: (teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin)* [Art pedagogy: (theory and methodology of teaching art disciplines)]. Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].

13. Perepelytsia, O. V. (2022). Tsyfrova hramotnist yak vyklyk dlia pidvyshchennia kvalifikatsii ta perepidhotovky fakhivtsiv [Digital literacy as a challenge for advanced training and retraining of specialists]. *78-ma naukovo-tekhnichna konferentsiia profesorsko-vykladatskoho skladu ODABA [78th Scientific and Technical Conference of OSACE]* (p. 121). Odesa: OSACE [in Ukrainian].

14. Pichkur, M. O., Sotska, H. I., Demchenko, I. I., Korol, A. M., & Hordash, A. M. (2020). Mytets informatsiinoho pokolinnia: akademichna i tsyfrova paradyhma obrazotvorchoi pidhotovky u vyshchii shkoli [Artist of the information generation: academic and digital paradigm of fine arts training in higher education]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia [Information Technologies and Learning Tools]*, 79(5), 296–312. [in Ukrainian].

15. Sannikov, Ye. V. (2024). Mizhdystsyplinaryni pidkhid do intehratsii shtuchnoho intelektu v mystetsku osvitu [Interdisciplinary approach to the integration of artificial intelligence in art education]. *Suchasni tekhnologii v mystetskii osviti [Modern Technologies in Art Education]* (pp. 29–32). Lviv–Torun: Liha-Pres. [in Ukrainian].

16. Shevniuk, O. L. (2025). Propedevtychne vyvchennia kompozytsii u vyshchyykh navchalnykh zakladakh yak osnova formuvannia profesiinoho myslennia mysttsiv [Propaedeutic study of composition in higher education institutions as a basis for the formation of professional thinking of artists]. *Mystetstvo ta osvita [Art and Education]*, (4), 32–35. [in Ukrainian].

17. Tinkova, D. S. (2024). Tsyfrove mystetstvo yak instrument rozvytku tvorchosti u pedahohichnii osviti [Digital art as a tool for creativity development in pedagogical education]. *Pedahohichni ta mystetski tekhnologii [Pedagogical and Artistic Technologies]*. [in Ukrainian].

18. Tudor, R. (2008). The Pedagogy of Creativity: Understanding higher order capability development in design and arts education. *Proceedings of the 4th International Barcelona Conference on Higher Education*, 4. core.ac.uk

Дата першого надходження статті до видання: 28.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.02.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)